

5. Hodnocení GRV materiálů

V následujícím oddíle je hodnocení pěti publikací. Vybrali jsme reprezentativní vzorek z našeho katalogu. Průřezník vydal Člověk v tísní – nejaktivnější vydavatel GRV a MKV materiálů u nás. Velmi kvalitní publikace vydává moravská nezisková organizace NaZemi – společnost pro fair trade. Z jejich nabídky jsme vybrali dvě publikace ze sedmidílného cyklu Svět v nákupním košíku. Aktivně globálně školy je materiál vydaný ve slovenštině (vydavatelem je Člověk v ohrožení). Poslední publikace je součástí projektu Šampióni pro Afriku, který realizuje Salesiánská asociace Dona Boska.

V hodnocení těchto publikací se objevují termíny a zkratky jako SMART, E-U-R, I.N.S.E.R.T nebo RVP, které používá moderní pedagogika. Pro přesnější porozumění hodnotících textů nabízíme následující oddíl, ve kterém vysvětlujeme význam těchto termínů a zkratk.

a) Výklad pojmů

SMART je mnemotechnická pomůcka používaná v projektovém řízení ve fázích stanovení cílů. Jedná se o způsob, jak hodnotit kvalitu projektových cílů nebo cílů osobního rozvoje. První zaznamenané použití tohoto pojmu bylo v listopadovém vydání Management Review v roce 1981 v textu publikovaném Georgem T. Doranen. Neexistuje jednoznačná shoda ohledně toho, co přesně pět písmen ve zkratce znamená nebo jak se používají v určité situaci. Nejčastěji se však vykládají jako S = Specific (konkrétní), M = Measurable (měřitelný), A = Attainable (dosažitelný), R = Relevant (odpovídající) a T = Time-bound (ohraňčený v čase). (zdroj wikipedia.cz)

Metoda E-U-R je základním rámcem programu RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking), tedy Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Program vyvinulo Consortium for Democratic Pedagogy v USA. V České republice se metoda používá od roku 1997, propagátorem programu je občanské sdružení Kritické myšlení (v našem katalogu zmiňujeme publikaci Interkulturní výchova ve školním vzdělávacím programu, kterou sdružení vydalo v roce 2005).

Vlastní metoda E-U-R je třífázovým modelem učení. Evokace je část hodiny, kdy jsou žáci vyzváni k zamyšlení nad tím, co již o daném tématu vědí. Uvědomění si významu je fáze, ve které žáci získávají nové poznatky a ověřují si své původní koncepty o dané problematice a na jejich základě si uvědomují význam a souvislosti. Závěrečnou částí hodiny je reflexe, v jejímž průběhu si studenti připomenou myšlenky, s nimiž se během hodiny setkali, poznání, k němuž dospěli, význam, který si uvědomili, a následně tento význam interpretují a probírají v diskusi. Výhodou této metody je skutečnost, že učební látka není pasivně předávána, ale sami žáci se aktivně učí pomocí řízeného kritického myšlení.

Název metody **I.N.S.E.R.T** je zkratkou slov Interactive (interaktivní), Note (poznámkový), System (systém), Effective (efektivní), Reading (čtení), Thinking (myšlení) – tedy Interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a myšlení. Podstatou metody je četba s použitím značek. „Fajfka“ na okraji textu potvrzuje to, co čtenář věděl, minus je u informací, které jsou v rozporu s dosavadním názorem, plus u nové informace, které čtenář důvěřuje, a otazník u nové informace, které čtenář nerozumí. Nejdůležitější informace se pak mohou zapsat do tabulky INSERTu, která nahradí poznámky.

Více o progresivních a alternativních metodách v publikaci Efektivní metody a formy výuky pedagogů na středních školách (Andrejsková, J., Hradec Králové, 2009).

Rámcové vzdělávací programy (RVP) vycházejí z Národního programu vzdělávání a právní rámec je vymezen ve školském zákoně (zák. č. 561/2004 Sb.). Jednotlivé RVP vznikaly v letech 2005 až 2010 pro předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání (několik desítek RVP podle oboru vzdělávání) a další typy vzdělávání (např. RVP pro základní umělecké vzdělávání nebo pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky). Podle RVP si každá škola vytváří vlastní školní vzdělávací program. Učitelé se tak nemusí vázat učebními osnovami, kterých se dosud museli držet, protože RVP kladou důraz nikoli na to, co mají žáci probrat, ale na klíčové kompetence (schopnosti, dovednosti). Kurikulární reforma tak podporuje autonomii škol. Nicméně v roce 2011 vytvořilo MŠMT standardy pro žáky 5. a 9. tříd – tyto standardy opět odebírají základním školám část nově získané autonomie v oblasti tvorby učebních osnov a projektování učiva.

Pro GRV a MKV otevírají Rámcové vzdělávací programy poměrně široký prostor – a to v průřezových tématech. Jedná se o témata, která mají být zpracována napříč vzdělávacími oblastmi. Pro aplikaci GRV a MKV jsou optimální tato průřezová témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Občan v demokratické společnosti (Výchova demokratického občana) a samozřejmě průřezové téma Multikulturní výchova. Pro zařazení GRV a MKV do kurikula mohou být zvoleny také další typy a formy výuky (např. semináře, kurzy, projekty). V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání lze globálně-rozvojové vzdělávání zařadit do vzdělávacích oblastí Dítě a svět a Dítě a společnost.

V roce 2011 připravil Výzkumný ústav pedagogický v Praze ucelenou metodickou podporu s doporučenými výstupy při výuce průřezových témat. Dvě publikace metodické podpory pro výuku průřezových témat na základních školách a gymnáziích koordinovala PaedDr. Markéta Pastorová.

b) Hodnotící kritéria pro materiály určené k výuce globálně-rozvojových témat pracujících s konceptem fair trade

Následující kritéria byla vytvořena v průběhu roku 2010. Jedná se o úpravu kritérií německé organizace Entwicklungspolitisches Bildungs- und Informationszentrum (partnerské organizace projektu). Inspirací bylo také několik dalších kritérií a konceptů globálně-rozvojového vzdělávání.

1 Obsahová kritéria

1.1 fair trade je představen komplexně a v širších souvislostech (jsou zohledněny ekonomické, environmentální a sociální aspekty, stejně jako aspekty udržitelného rozvoje)

1.2 materiál dává nahlédnout do životního stylu lidí z rozvojových zemí

1.3 materiál prezentuje různé úhly pohledu na daná témata a na eliminaci negativních dopadů globálních problémů

1.4 při použití příkladů je zřejmá návaznost na záměr a cíl příkladu

1.5 texty a obrázky nevyjadřují žádnou diskriminaci (z pozice rasistické atd.), vyjádření a popisy lidí z rozvojových zemí nepoškozují jejich lidskou důstojnost

1.6 faktické informace jsou dostatečně aktuální a pocházejí z důvěryhodných zdrojů

2 Zaměření na cíl

2.1 cílové skupiny jsou explicitně pojmenovány

2.2 cíle výuky (obsahové i kompetenční/formativní) jsou orientovány na dosažené znalosti a dovednosti absolventa

2.3 cíle jsou SMART (smysluplné, měřitelné/ověřitelné, akceptovatelné s cíli projektu, reálné a termínované)

3 Didaktika / Metodika

3.1 materiál vychází ze zkušeností cílové skupiny, navrhované metody jsou přiměřené pro cílové skupiny a dané východisko (téma, produkt, problém)

3.2 jazyk materiálu odpovídá potřebám cílové skupiny (text je srozumitelný), materiál je vizuálně vhodný pro určenou cílovou skupinu

3.3 jsou podporovány samostatné úvahy a aplikace pro přenos dané problematiky do jiných souvislostí

3.4 materiál podporuje formování osobních postojů

3.5 jsou posilovány klíčové kompetence studentů (např. kompetence k vlastnímu úsudku studentů a schopnost argumentace)

3.6 materiál nabízí metody aktivního učení, které respektují např. model třífázového učení E-U-R (evokace – uvědomění si významu – reflexe)

3.7 materiál je v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy – je příkladem rozvoje klíčových kompetencí studentů a zařazování průřezových témat do výuky

3.8 materiál uvádí způsoby hodnocení (sebehodnocení) studentů na základě předem daných kritérií hodnocení

4 Formální náležitosti

4.1 materiál se snadno používá, je přehledný, strukturovaný, praktický, žákovské listy jsou snadno reprodukovatelné nebo připojeny v elektronické podobě

4.2 materiál má atraktivní grafické zpracování, jazyk a ilustrace

4.3 materiál uvádí prameny a zdroje informací dle platných norem

4.4 tiráž je správně ošetřena (vydavatel, autor / autoři, rok a místo vydání)

4.5 materiály neuvádějí reklamy na dárcovství, vyjma organizace, která materiál vydala

4.6 materiál je snadno dostupný, lze ho objednat přes email, telefon a / nebo poštou

4.7 materiál obsahuje ukázky produktů z pilotáží (vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, myšlenkových map apod.)

c) Informace o hodnotiteli

Mgr. Jiří Hruška je lektorem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) v oblasti globální a environmentální výchovy, metod a forem aktivního učení a projektového vyučování. Vystudoval učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro 2. a 3. stupeň vzdělávání na Pedagogické fakultě v Hradci Králové. Učil na Gymnáziu v Přelouči a na Fakultní ZŠ v Obříství. Zakládal Ekocentrum Paleta v Pardubicích a Středisko ekologické výchovy SEVER v Hradci Králové. V současné době již šestým rokem učí na Katedře sociální a kulturní ekologie při Fakultě humanitních studií University Karlovy v Praze předmět globální výchova. Jako OSVČ pracuje pro různé organizace zaměřené na výchovu a vzdělávání jako například Výzkumný ústav pedagogický Praha, JOB o. s. Týniště nad Orlicí, Step by Step Praha, Erudis Praha, Přátelé angažovaného učení, různá krajská pedagogická centra a školy.

d) Hodnocení pěti materiálů a informace o vydavatelích

Obecně prospěšná společnost **Člověk v tísni** vznikla jako humanitární organizace s cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě.

Její počátky se datují do května 1992, kdy její zakladatelé realizovali první projekty na pomoc lidem v nouzi ještě pod názvem Nadace Lidových novin. V únoru 1994 se změnil název na Nadaci Člověk v tísni při České televizi. Vzděláváním se v současné době zabývá sekce Informační a vzdělávací projekty – především Jeden svět na školách, Varianty a informační projekt Rozvojovka.

Program Jeden svět na školách nabízí systematickou metodu vzdělávání prostřednictvím dokumentárních filmů na středních i základních školách. Člověk v tísni školám v rámci projektu poskytuje sady dokumentárních filmů věnujících se řadě aktuálních témat, didaktické příručky a další doprovodné materiály. V rámci projektu jsou také pořádány semináře, jejichž součástí jsou školení pro pedagogy na téma jak využívat dokumentární film ve výuce.

Cílem vzdělávacího programu Varianty je podpora zavádění interkulturního a globálně-rozvojového vzdělávání do českého vzdělávacího systému. V rámci tohoto programu Člověk v tísni pořádá semináře pro pedagogy základních a středních škol a poskytuje jim metodické listy a publikace o výše uvedených tématech.

Sekce Rozvojovka má za úkol předávat informace o rozvojové pomoci a globálních problémech. V rámci tohoto projektu jsou pořádány konference, vydáván informační bulletin a pravidelné tematické přílohy v tisku, provozování webu www.rozvojovka.cz, prezentace globálních témat formou výstav, debat, seminářů, soutěží.

www.clovekvtsni.cz

Průřezník aneb Jak začít s průřezovými tématy

Anotace

Publikace Průřezník je sborníkem deseti vyzkoušených lekcí (projektů) zaměřených na aplikaci průřezových témat RVP na středních školách. Publikace je cenná tím, že jde o vyzkoušené lekce (projekty), klade důraz na rozvoj dovedností a postojů, aplikuje metody aktivního učení a skupinové vyučování a má jednoduchou a logickou strukturu. Autentičnost lekcí i atraktivitu celé publikace by podpořilo uvedení ukázek konkrétních výstupů ze strany žáků, fotografie z realizace, vyplněné pracovní listy apod. Cíle jsou rozděleny na klíčové kompetence a znalostní cíle a jsou formulovány pomocí aktivních sloves. Klíčové kompetence jsou většinou formulovány příliš obecně a není jasné, jak se vyhodnocují, a ve spojení se znalostními cíli se jeví jako seznam, co vše by mohla lekce (projekt) u žáků rozvíjet – jinými slovy, je jich velké množství a není jasné, jak se jejich naplnění bude vyhodnocovat. Uvedená vazba na průřezová témata a vzdělávací oblasti se omezuje na pouhý formální výčet témat a předmětů bez konkretizace. Autentičnost lekce (projektu) podtrhuje část „možná úskalí a náměty“. Vzhledem k tomu, že na konci každé lekce (projektu) je uvedena kontaktní adresa školy a webová stránka, může případný uživatel dohledat kontakt na autora a vznést případný/é dotaz/y.

Obsahová kritéria

Téma fair trade se v materiálu objevuje pouze v projektu Afrika a omezuje se pouze na „stylové“ občerstvení a vaření/ukázky afrických jídel. Do životního stylu lidí rozvojových zemí dává materiál nahlédnout pouze částečně, a to v lekcích (projektech) „Afrika“, „Hádej, kdo přijde na večeři“, „Hledám práci. Zn. Jsem cizinec.“ a „Stereotypy o mužích a ženách.“ Vzhledem k tomu, že jde o sborník lekcí

(projektů), tak na sebe jednotlivé části nenavazují, ale reprezentují škálu různých pohledů na globální problémy včetně eliminace dopadů. Kladně hodnotíme použití příkladů, kdy je zřejmá návaznost na záměr a cíl příkladu. Stejně tak obrázky ani texty nevyjadřují žádnou diskriminaci (z pozice rasistické atd.) a vyjádření a popisy lidí z rozvojových zemí nepoškozují jejich lidskou důstojnost. Publikace však neobsahuje přehled použitých zdrojů. Odkazy na zdrojové webové stránky se objevují u převzatých textů u jednotlivých lekcí (projektů). Lekce včetně projektů jsou jako celek autorská díla konkrétních pedagogů s použitím více či méně převzatých aktivit (metod).

Zaměření na cíl

Cílové skupiny – žáci středních škol a učilišť – jsou explicitně pojmenovány. Cíle jsou orientovány na žáka s tím, že kompetenční cíle jsou často příliš obecné – bylo by lépe je rozklíčovat do konkrétních dílčích dovedností včetně návrhu/příkladu vyhodnocování jejich dosažení. Znalostní cíle jsou přesnější. Autoři uvádějí velké množství cílů, ale málo se věnují vyhodnocování jejich dosažení. U třech lekcí je navíc zmíněna klasifikace skupinové práce, což může být – bez detailního popisu, který chybí – velmi problematické, neboť jde o hodnocení skupinové práce. Cíle mají ambice být SMART, ale autorům jednotlivých lekcí (projektů) chybí zkušenosti – což je u našich pedagogů běžné. Velká část kompetenčních cílů je neměřitelná. Cíle, jejichž naplnění se vyhodnocuje (ověřuje), jsou víceméně SMART. Průřezová témata jsou pro danou cílovou skupinu zajímavá a ve spojení s aktivní činností i atraktivní – což podněcuje smysluplnost a vnitřní motivaci žáků. Většinou lekcí (projektů) chybí konkrétní způsoby vyhodnocování procesu a hodnocení žáků.

Didaktika / Metodika

Materiál vychází ze zkušeností cílové skupiny, navrhované metody jsou přiměřené pro cílové skupiny a dané východisko (téma, produkt, problém). Jazyk materiálu odpovídá potřebám cílové skupiny (text je srozumitelný), materiál je vizuálně vhodný pro určenou cílovou skupinu. U žáků jsou podporovány samostatné úvahy a aplikace pro přenos dané problematiky do jiných souvislostí – ale například v části „vazba na průřezová témata a vzdělávací oblasti“ by bylo vítáno tyto vazby ještě popsat (konkretizovat a specifikovat) a eliminovat tím formálnost této části lekcí (projektů). Publikace i jednotlivé lekce (projekty) kladou důraz na formování osobních postojů žáků – jestli k tomu opravdu dojde, lze ověřit právě v rámci reflexe, která je u většiny lekcí (projektů) nedostatečná. U jednotlivých lekcí (projektů) je kladen důraz na rozvoj klíčových kompetencí žáků (např. kompetence k vlastnímu úsudku studentů a schopnost argumentace) – rozvíjené kompetence jsou součástí všech lekcí (projektů) a většina lekcí (projektů) k popsaným klíčovým kompetencím může směřovat – což ale zpravidla není konkretizováno v popisech reflexe, vyhodnocení procesu či hodnocení žáků. Materiál nabízí metody aktivního učení, ale model třířázového učení E-U-R (evokace – uvědomění si významu – reflexe) není realizován. U popsaných lekcí (projektů) chybí buď fáze evokace nebo fáze uvědomění si významu, reflexe jsou zpravidla pouze naznačeny, ale jsou málo konkrétní. Fáze evokace je nahrazována „motivací k tématu“ a fáze uvědomění si významu je nahrazována výkladem či diskusí a jejím shrnutím ze strany učitele. Materiál je v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy – je příkladem rozvoje klíčových kompetencí studentů a zařazováním průřezových témat do výuky. Materiál neuvádí způsoby hodnocení (sebehodnocení) studentů na základě předem daných kritérií hodnocení. Některé lekce naznačují více či méně kritéria pro hodnocení výstupů (prezentace, plakáty apod.), předem nastavená kritéria pro hodnocení procesů (skupinové práce, komunikace, diskuse, prezentace, řešení problému apod.) chybí – což přináší problém s hodnocením osvojených klíčových kompetencí žáků.

Formální náležitosti

- materiál je přehledný
- jednotlivé lekce (projekty) mají stejnou strukturu

- pracovní listy nejsou snadno reprodukovatelné
- pro posílení autentičnosti lekcí (projektů) chybí více ukázek vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, zápisů, fotografií apod.
- materiál má atraktivní grafické zpracování, jazyk a ilustrace
- publikace neuvádí přehled použitých zdrojů
- materiál uvádí odkazy u částí, které jsou převzaty z jiných zdrojů
- metodický postup je zjevně autorský
- použité metody nejsou autorizovány
- tiráž je správně ošetřena
- materiály neuvádějí reklamy na dárcovství
- materiál je dostupný přes www.varianty.cz nebo v knihovně Ekumenické akademie Praha
- materiál obsahuje velmi málo ukázek produktů z pilotáží (vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, myšlenkových map apod.)

Shrnutí

I přes formální nedostatky má publikace svůj význam zejména proto, že jde o sborník vyzkoušených lekcí (projektů). Uživatelé sice nepředkládá jasný postup, ale zkušenějšího uživatele může inspirovat k aplikaci těchto zkušeností na své škole.

Organizace **NaZemi** se zabývá vzděláváním a vedením kampaní. Založena byla v roce 2003 a nyní funguje, z velké části díky rozsáhlé síti dobrovolníků a sídlí v Brně.

Činnost organizace je rozdělena do čtyř oblastí, a to:

- Kampaně za zlepšení pracovních podmínek v rozvojových zemích – ve spolupráci s evropskými partnery organizace monitoruje podmínky, v nichž se v rozvojových zemích vyrábí zboží pro české zákazníky, a pořádá kampaně a osvětové aktivity s cílem zlepšit tyto pracovní podmínky.
- Podpora a propagace fair trade – propagace spravedlivého obchodu jako cesty k účinné podpoře chudých zemědělců a řemeslníků v rozvojových zemích.
- Globálně-rozvojové vzdělávání – NaZemi se snaží prosadit globálně-rozvojové vzdělávání do škol i mimo ně, vytváří vzdělávací materiály a realizuje programy pro školy, semináře pro pedagogy, školení a tréninky pro další vzdělávací organizace.
- Prodej fairtradových výrobků – prostřednictvím eshopu přináší lidem možnost potkat se s širokým sortimentem fair trade zboží v České republice. Zisk z prodeje podporuje činnost organizace v jejích dalších oblastech.

Posláním NaZemi je:

- vytvářet pro obyvatele rozvojových zemí takové příležitosti, které jim umožní vymanit se z chudoby a zajistí důstojné životní podmínky v rámci udržitelného rozvoje,
- vést českou veřejnost ke globální odpovědnosti a solidaritě,
- prosazovat ekologický a sociálně odpovědný přístup k výrobě, obchodu a spotřebě.

www.nazemi.cz

Silný kafe – káva a (ne)spravedlivý obchod

Anotace

Cílem publikace „Silný kafe“ je poskytnout podrobnou metodiku k realizaci jedné (95 – 120 minutové) dílny z cyklu sedmi dílen pod společným názvem „Svět v nákupním košíku“ a podepřít ji informacemi tak, aby učitel nad samotnou přípravou strávil co nejméně času. Publikace je určena učitelům ZŠ a SŠ, neboť dílna je pro žáky ve věku 14 – 18 let.

Publikace je rozdělena do sedmi částí: 1. úvodní část popisuje, jak s publikací nakládat, 2. část tvoří úvod do dílny „Silný kafe“, 3. část popisuje pět na sebe navazujících aktivit (pohodlně se usadte, rodiny, rozdíl – srovnání podmínek pěstitelů, kvíz black gold a diskuse), 4. část zahrnuje přílohy k aktivitám 2, 3, 4, 5 a 6, 5. část je tvořena listem A4, na kterém je souhrn informací pro studenty, 6. část tvoří strukturované informace o kávě, jejím pěstování a obchodování s ní, včetně seznamu pětadesáti zdrojů, na něž se odkazuje informativní část publikace a 7. část tvoří přehled patnácti použitých zdrojů (vč. odpovídající citace) a třinácti odkazů na webové stránky.

Z hlediska informačního je publikace cenná tím, že k tématu „káva“ shromažďuje velké množství strukturovaných informací včetně odkazů na webové stránky. Z hlediska metodického je dílna cenná tím, že uvádí vyzkoušené na sebe navazující aktivity, klade důraz nejen na znalosti, ale i na rozvoj dovedností a postojů, aplikuje metody aktivního učení a skupinové vyučování a má jednoduchou a logickou strukturu (název, cíle dílny, cílová skupina, doba trvání, pomůcky, struktura dílny, kratší verze, navazující aktivity). Jednotlivé aktivity mají strukturu – název, doba trvání, pomůcky, cíl, postup, uspořádání učebny, shrnutí, důležité výstupy, tipy pro vedení aktivit, poznámky a přechod k další aktivitě. Dílna se odkazuje i na model třífázového učení E-U-R, který však v její struktuře není zřejmý/viditelný.

Obsahová kritéria

Téma fair trade prolíná celou publikací jako nosné téma. Věnuje se mu metodická část (je součástí čtyř z pěti aktivit) i část informační.

Do životního stylu lidí rozvojových zemí dává materiál nahlédnout zejména v aktivitě 2 (rodiny) a aktivitě 3 (rozdíl – srovnání podmínek pěstitelů) a částečně i v informační části.

V rámci popsané dílny na sebe jednotlivé aktivity navazují a tato návaznost je zdůrazněna v tabulce „návaznost na další aktivitu“.

Obrázky ani texty nevyjadřují žádnou diskriminaci (z pozice rasistické atd.) a vyjádření a popisy lidí z rozvojových zemí nepoškozují jejich lidskou důstojnost.

Publikace obsahuje přehled použitých zdrojů. Objevují se odkazy na zdrojové webové stránky i odkazy na seznam použité literatury. Zdroje popsaných aktivit nejsou uvedeny (s výjimkou aktivity 1) – zřejmě proto, že nejsou známy. Zdá se, že jsou více či méně použity převzaté aktivity (postupy), které autoři aplikovali na daná témata. Aktivita 4 se jeví jako autorská.

Velmi precizně je zpracována část informační materiálu. Rozdělení na hlavní text, rámečky s příklady a zajímavostmi a výpisky na okraji, které shrnují informace obsažené v hlavním textu, se jeví jako funkční a přehledné. Také shrnutí základních informací o kávě pro žáky na jednom listu A4 je dobrým příkladem.

Zaměření na cíl

Cílová skupina – žáci věkového rozhraní 14 – 18 let odpovídá žákům základních a středních škol. Velikost skupiny je nastavena na běžnou třídu 16 – 30 účastníků.

Cíle dílny jsou rozděleny na znalostní, dovednostní a postoje. Navíc jednotlivé aktivity mají uvedeny své specifické cíle. Dohromady má celá dílna naplňovat 27 cílů na 120 minut délky trvání dílny. Vyhodnocení naplnění všech cílů ve stanoveném čase je tedy nereálné. Chybí však instrukce, aby si učitel vybral 3 až 5 cílů, které bude vyhodnocovat a jak. Ambice být SMART mají pouze ty cíle, které jsou měřitelné / ověřitelné.

Vzhledem k množství cílů logicky chybí konkrétní popisy způsobů vyhodnocování procesů a hodnocení žáků na základě předem nastavených kritérií.

Didaktika / Metodika

Materiál vychází ze zkušeností s cílovou skupinou, uvedené aktivity jsou přiměřené pro cílové skupiny a dané téma. Jazyk materiálu odpovídá potřebám cílové skupiny (text je srozumitelný), materiál je vizuálně vhodný pro uživatele – učitele ZŠ a SŠ. Pracovní listy jsou v příloze, takže jsou lehce kopírovatelné. Publikace nabízí možnost stáhnout si některé pomůcky a materiály v elektronické podobě. U žáků jsou podporovány samostatné úvahy a aplikace pro přenos dané problematiky do jiných souvislostí.

Publikace (včetně jednotlivých aktivit) sice klade důraz na formování osobních postojů žáků, ale zda k tomu opravdu dojde, ověřuje nedostatečně, neboť účinná reflexe u většiny aktivit chybí nebo se omezuje na skupinovou diskusi či hledání odpovědi na kladené otázky. Postup jednotlivých aktivit klade nárok na osvojené klíčové kompetence žáků (např. kompetence k vlastnímu úsudku studentů a schopnost argumentace) a má ambice je dále rozvíjet – ale to není konkretizováno v popisech reflexe, vyhodnocení procesu či hodnocení žáků. Materiál nabízí metody aktivního učení, bez bližší specifikace směrem k modelu třífázového učení E-U-R, ačkoliv tento model v úvodu zmiňuje. To, jak jsou aktivity řazeny v rámci dílny za sebou, není aplikací modelu třífázového učení.

Materiál je v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy – je příkladem rozvoje klíčových kompetencí studentů a zařazování průřezových témat do výuky. Materiál neuvádí způsoby hodnocení (sebehodnocení) studentů na základě předem daných kritérií hodnocení. Předem nastavená kritéria pro hodnocení procesů (skupinové práce, komunikace, diskuse, prezentace, řešení problému apod.) chybí – což přináší problém s hodnocením osvojených klíčových kompetencí žáků. Problematickým bodem se jeví zařazení soutěže v rámci aktivity 4 (kvíz) včetně slibované odměny.

Formální náležitosti

- materiál je přehledný
- metodická i informační část mají přehlednou strukturu
- pracovní listy jsou snadno reprodukovatelné
- pro posílení autentičnosti dílny (aktivit) chybí více ukázek vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, zápisů, fotografií apod.
- materiál má odpovídající grafické zpracování, jazyk a ilustrace
- publikace uvádí přehled použitých zdrojů
- materiál se odkazuje na přehled zdrojů (včetně odkazů na webové stránky)
- dílna je složena z aplikací a přizpůsobení více či méně převzatých aktivit na dané téma, ale jako celek je zjevně autorská
- použité aktivity nejsou autorizovány (s výjimkou aktivity 1)
- tiráž je správně ošetřena a je v úvodu publikace
- materiály neuvádějí reklamy na dárcovství
- materiál obsahuje velmi málo ukázek produktů (vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, myšlenkových map apod.) z aplikací uvedených aktivit v praxi

Shrnutí

I přes formální nedostatky má publikace svůj význam zejména proto, že jde o komplexní přístup

k tématu fair trade na příkladu kávy. Publikace předkládá uživateli jasný postup, jak žákům daná témata efektivně nabídnout, a zkušenějšího uživatele může inspirovat k vytvoření dílny s menším počtem cílů vyhodnocovaných na základě předem nastavených kritérií, ev. k aplikaci řetězce po sobě jdoucích modelů třífázového učení E-U-R. Navíc je publikace přehledným zdrojem informací o kávě, jejím pěstování a obchodování s ní.

Šaty dělají člověka. A kdo dělá šaty?

Anotace

Cílem publikace „Šaty dělají člověka. A kdo dělá šaty?“ je poskytnout podrobnou metodiku k realizaci jedné (100 – 130 minutové) dílny z cyklu sedmi dílen pod společným názvem „Svět v nákupním košíku“ a podepřít ji informacemi tak, aby učitel nad samotnou přípravou strávil co nejméně času. Publikace neuvádí věkovou hranici žáků, kterým je určena, ale s velkou pravděpodobností je pro učitele ZŠ a SŠ.

Publikace je rozdělena do sedmi částí: 1. úvodní část popisuje, jak s publikací nakládat, 2. část tvoří úvod do dílny, 3. část popisuje devět na sebe navazujících aktivit (židle, kritéria výběru oblečení, made in, od semínka k džínám, džínový cestopis, vítejte v maquile, kodex vs. jak to chodí, stanoviska, trh alternativ), 4. část zahrnuje přílohy k aktivitám 4, 6, 7 a 8, 5. část je tvořena listem A4, na kterém je souhrn informací pro studenty, 6. část tvoří strukturované informace o bavlně, jejím pěstování a obchodování s ní a o textilním průmyslu, vč. seznamu sedmasedmdesáti zdrojů, na něž se odkazuje informativní část publikace a 7. část tvoří přehled třiadvaceti použitých zdrojů (vč. odpovídající citace) a devíti odkazů na webové stránky.

Z hlediska informačního je publikace cenná tím, že k tématu „bavlna a textilní průmysl“ shromažďuje velké množství strukturovaných informací včetně odkazů na webové stránky. Z hlediska metodického je dílna cenná tím, že uvádí vyzkoušené na sebe navazující aktivity, klade důraz nejen na znalosti, ale i na rozvoj dovedností a postojů, aplikuje metody aktivního učení a skupinové vyučování a má jednoduchou a logickou strukturu (název, cíle dílny, cílová skupina, doba trvání, pomůcky, struktura dílny, kratší verze, navazující aktivity). Jednotlivé aktivity mají strukturu – název, doba trvání, pomůcky, cíl, postup, uspořádání učebny, shrnutí, důležité výstupy, tipy pro vedení aktivit, poznámky a přechod k další aktivitě. Dílna se odkazuje i na model třífázového učení E-U-R, který však v její struktuře není zřejmý/viditelný.

Obsahová kritéria

Téma fair trade prolíná celou publikací v souvislosti s pěstováním bavlny a respektováním lidských práv v textilní výrobě. Cílem publikace je ukázat na příkladu bavlny a procesu jejího zpracování až po konečný oděv na pultech obchodů, že ptát se, kdo jej dělal, je nejen zajímavé, ale žádoucí s ohledem na životy a životní osudy těch, jejichž rukama prošel.

Do životního stylu lidí z rozvojových zemí dává materiál nahlédnout zejména v souvislosti s pěstováním bavlny a textilní výrobou.

V rámci popsané dílny na sebe jednotlivé aktivity navazují a tato návaznost je zdůrazněna v tabulce „návaznost na další aktivitu“.

Obrázky ani texty nevyjadřují žádnou diskriminaci (z pozice rasistické atd.) a vyjádření a popisy lidí z rozvojových zemí nepoškozují jejich lidskou důstojnost.

Publikace obsahuje přehled použitých zdrojů. Objevují se odkazy na zdrojové webové stránky i odkazy na seznam použité literatury. Zdroje popsaných aktivit nejsou uvedeny (s výjimkou aktivit 3 a

6) – zřejmě proto, že nejsou známy. Zdá se, že jsou více či méně použity převzaté aktivity (postupy), které autoři aplikovali na daná témata.

Velmi precizně je zpracována část informační materiály. Rozdělení na hlavní text, rámečky s příklady a zajímavostmi a výpisky na okraji, které shrnují informace obsažené v hlavním textu, se jeví jako funkční a přehledné. Také shrnutí základních informací o bavlně a textilním průmyslu pro žáky na jednom listu A4 je dobrým příkladem.

Zaměření na cíl

Cílová skupina není blíže specifikována, ale asi půjde o žáky věkového rozhraní 14 – 18 let, odpovídá žákům základních a středních škol. Velikost skupiny je nastavena na běžnou třídu 15 – 30 účastníků s doporučením optima 15ti žáků.

Cíle dílny jsou rozděleny na znalostní, dovednostní a postoje. Navíc jednotlivé aktivity mají uvedeny své specifické cíle. Dohromady má celá dílna naplňovat 36 cílů na 130 minut délky trvání dílny. Vyhodnocení naplnění všech cílů ve stanoveném čase je tedy nereálné. Chybí však instrukce, aby si učitel vybral 3 až 5 cílů, které bude vyhodnocovat a jak. Ambice být SMART má většina cílů, protože jsou měřitelné/ověřitelné, chybí však jakýkoliv náznak, jak se naplnění tohoto cíle bude ověřovat.

Vzhledem k množství cílů logicky chybí konkrétní popisy způsobů vyhodnocování procesů a hodnocení žáků na základě předem nastavených kritérií.

Didaktika / Metodika

Materiál vychází ze zkušeností s cílovou skupinou žáků ZŠ a SŠ, uvedené aktivity jsou přiměřené pro cílové skupiny a dané téma. Jazyk materiálu odpovídá potřebám cílové skupiny (text je srozumitelný), materiál je vizuálně vhodný pro uživatele – učitele ZŠ a SŠ. Pracovní listy jsou v příloze, takže jsou lehce kopírovatelné. Publikace nabízí možnost stáhnout si některé pomůcky a materiály v elektronické podobě. U žáků jsou podporovány samostatné úvahy a aplikace pro přenos dané problematiky do jiných souvislostí.

Publikace (včetně jednotlivých aktivit) sice klade důraz na formování osobních postojů žáků, ale zda k tomu opravdu dojde, ověřuje nedostatečně, neboť účinná reflexe u většiny aktivit chybí nebo se omezuje na skupinovou diskusi či hledání odpovědí na kladené otázky včetně zápisu. Postup jednotlivých aktivit klade nárok na osvojené klíčové kompetence žáků (např. kompetence k vlastnímu úsudku studentů a schopnost argumentace) a má ambice je dál rozvíjet – ale to není konkretizováno v popisech reflexe, vyhodnocení procesu či hodnocení žáků. Materiál nabízí metody aktivního učení, bez bližší specifikace směrem k modelu třífázového učení E-U-R, ačkoliv tento model v úvodu zmiňuje. To, jak jsou aktivity řazeny v rámci dílny za sebou, není aplikací modelu třífázového učení.

Materiál je v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy – je příkladem rozvoje klíčových kompetencí studentů a zařazování průřezových témat do výuky. Materiál neuvádí způsoby hodnocení (sebehodnocení) studentů na základě předem daných kritérií hodnocení. Předem nastavená kritéria pro hodnocení procesů (skupinové práce, komunikace, diskuse, prezentace, řešení problému apod.) chybí – což přináší problém s hodnocením osvojených klíčových kompetencí žáků.

Formální náležitosti

- materiál je přehledný
- metodická i informační část mají přehlednou strukturu
- pracovní listy jsou snadno reprodukovatelné
- pro posílení autentičnosti dílny (aktivit) chybí více ukázek vyplněných pracovních listů,

- výukových plakátů, zápisů, fotografií apod.
- materiál má odpovídající grafické zpracování, jazyk a ilustrace
- publikace uvádí přehled použitých zdrojů
- materiál se odkazuje na přehled zdrojů (včetně odkazů na webové stránky)
- dílna je složena z aplikací a přizpůsobení více či méně převzatých aktivit na dané téma, ale jako celek je zjevně autorská
- použité aktivity nejsou autorizovány (s výjimkou aktivit 3 a 6)
- tiráž je správně ošetřena a je v úvodu publikace
- materiály neuvádějí reklamy na dárcovství
- materiál obsahuje velmi málo ukázek produktů (vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, myšlenkových map apod.) z aplikací uvedených aktivit v praxi

Shrnutí

I přes formální nedostatky má publikace svůj význam zejména proto, že jde o komplexní přístup k tématu fair trade na příkladu bavlny a textilního průmyslu. Publikace předkládá uživateli jasný postup, jak žákům daná témata efektivně nabídnout, a zkušenějšího uživatele může inspirovat k vytvoření dílny s menším počtem cílů vyhodnocovaných na základě předem nastavených kritérií, ev. k aplikaci řetězce po sobě jdoucích modelů třířázového učení E-U-R. Navíc je publikace přehledným zdrojem informací o bavlně a textilním průmyslu.

Slovenskou variantou českého Člověka v tísní je organizace **Člověk v ohrožení**, která byla založena v roce 1999. Hlavní náplní činnosti této organizace je pomoc lidem, kteří trpí válečnými konflikty nebo přírodními katastrofami. Aktivity organizace jsou rozděleny do čtyř kategorií – humanitární pomoc, rozvojová spolupráce, podpora lidských práv, vzdělávací a osvětové aktivity. Od svého vzniku sdružení reaguje na všechny významnější konflikty (Balkán, Čečensko, Irák, Blízký Východ, Keňa, Gruzie) a přírodní katastrofy (záplavy v Čechách a na Slovensku, tsunami v jihovýchodní Asii, zemětřesení v Pákistánu a na Haiti, cyklón v Barmě). V rámci rozvojové spolupráce organizace spolupracuje na projektech ve dvanácti zemích. Projekty se týkají infrastruktury, zdravotnictví, vzdělávání, sociální služby ad. Sdružení také rozvíjí aktivity na podporu lidských práv a demokracie (nejvíce na Kubě, dále v Barmě, Bělorusku, Čečensku, Číně, Moldavsku a Severní Koreji). V rámci vzdělávacích a osvětových aktivit Člověk v ohrožení realizuje projekty globálně-rozvojového vzdělávání, určené všem stupňům vzdělávání.

www.clovekvohrozeni.sk

Aktivne globálne školy

Anotace

Cílem publikace „Aktívne globálne školy“ je inspirovat školy ze Slovenska, Anglie, Polska, České republiky, Malty, Rakouska a Thajska pro změnu směrem k řešení globálních a lokálních problémů. Jde o publikaci, která je určena pedagogům ZŠ a SŠ.

Publikace je rozdělena do tří tematických kapitol – klimatické změny, spravedlivější obchod a práva pro všechny. První dvě kapitoly se dělí na dvě části – část „seznam se“ (obsahuje informační zdroje a celkem 18 metodických postupů/aktivit) a část „konej/jednej“ (obsahuje různé možnosti pro zapojení se škol do národních i mezinárodních projektů pro dané téma). Třetí kapitola je souborem osmi tematicky zaměřených příběhů doplněných o otázky pro žáky.

Z hlediska informačního je publikace cenná tím, že k uvedeným tématům shromažďuje velké množství informací včetně odkazů na webové stránky. Z hlediska metodického je cenná tím, že uvádí vyzkoušené aktivity, klade důraz na rozvoj dovedností a postojů, aplikuje metody aktivního učení a skupinové vyučování a má jednoduchou a logickou strukturu (název, věk, čas, pomůcky, postup, výroky/pracovní listy/otázky). Autentičnost lekcí podporuje uvedení fotografií z realizace, uvedení konkrétních škol do projektu apod., což se objevuje zejména v části „konej/jednej“ první a druhé kapitoly. U jednotlivých aktivit chybí cíle a tím pádem i vyhodnocení jejich dosažení. Závěrečná reflexe se omezuje zejména na diskusi.

Publikace neobsahuje přehled použitých zdrojů – odkazuje se pouze na rozšiřující webové stránky, autorizuje citáty, občas je v textu uveden zdroj ve smyslu: „organizace... uvádí, že...“, ale již není řečeno, v jakém materiálu.

Obsahová kritéria

Téma fair trade se v materiálu objevuje velmi podrobně v kapitole „Spravedlivější obchod“. Tato kapitola uvádí celkem 8 aktivit (Zjistěte víc o IMF, WB a WTO, Obchodník a rybář, Mapa produktů, Zodpovědné firmy, Značky pod lupou, Džínsy a obchody potu, Fair trade reklama a To není spravedlivé). V části „konej/jednej“ jsou uvedeny všechny obchody fair trade na Slovensku.

Do životního stylu lidí z rozvojových zemí dává materiál nahlédnout zejména v kapitole „Práva pro všechny“, ale i v některých informačních textech i metodických postupech první a druhé kapitoly.

V rámci uvedených kapitol na sebe jednotlivé informační zdroje i metodické postupy více méně navazují – zejména tak, že postupně rozvíjejí dané téma a současně reprezentují škálu různých pohledů na toto téma. Obrázky ani texty nevyjadřují žádnou diskriminaci (z pozice rasistické atd.) a vyjádření a popisy lidí z rozvojových zemí nepoškozují jejich lidskou důstojnost. Publikace však neobsahuje přehled použitých zdrojů. Objevují se odkazy na zdrojové webové stránky. Zdroje popsaných aktivit nejsou uvedeny – zřejmě proto, že nejsou známy. Zdá se, že jsou více či méně použity převzaté aktivity (postupy), které autoři aplikovali na daná témata.

V některých případech se v publikaci objevuje zjednodušený pohled na problém, a to na úkor reálné přesnosti – např.: v aktivitě „energetický detektiv“ (viz 1. kapitola) se předpokládá, že elektrická energie se vyrábí pouze v tepelných nebo jaderných elektrárnách ap.

Zaměření na cíl

Cílové skupiny – žáci středních škol a učilišť – jsou explicitně pojmenovány. Navíc je v každé aktivitě upřesněno, pro jakou věkovou skupinu a počet je vhodná.

Cíle nejsou uvedeny, proto i v uvedených aktivitách (metodických postupech) chybí konkrétní způsoby vyhodnocování procesu a hodnocení žáků.

Didaktika / Metodika

Materiál vychází ze zkušeností s cílovou skupinou, uvedené aktivity jsou přiměřené pro cílové skupiny a dané téma. Jazyk materiálu odpovídá potřebám cílové skupiny (text je srozumitelný), materiál je vizuálně vhodný pro cílovou skupinu učitelů ZŠ a SŠ. Pracovní listy jsou součástí textu/popisu dané

aktivity, takže jsou obtížně kopírovatelné, což snižuje uživatelský komfort. U žáků jsou podporovány samostatné úvahy a aplikace pro přenos dané problematiky do jiných souvislostí.

Publikace (včetně jednotlivých aktivit) sice klade důraz na formování osobních postojů žáků, ale zda k tomu opravdu dojde, ověřuje nedostatečně, neboť účinná reflexe u většiny aktivit chybí nebo se omezuje na skupinovou diskusi. Postup jednotlivých aktivit klade nárok na osvojené klíčové kompetence žáků (např. kompetence k vlastnímu úsudku studentů a schopnost argumentace) a má ambice je dál rozvíjet – to však není konkretizováno v popisech reflexe, vyhodnocení procesu či hodnocení žáků. Materiál nabízí metody aktivního učení, bez bližší specifikace směrem k modelu třífázového učení E-U-R (evokace – uvědomění si významu – reflexe). To, jak jsou řazeny v rámci dané kapitoly za sebou, není aplikací modelu třífázového učení. U kapitoly „práva pro všechny“ chybí uvedení možností, jak s uvedenými texty (příběhy) pracovat se žáky. Je tu velká příležitost pro zařazení metod na rozvoj čtení s porozuměním (postupné čtení, I.N.S.E.R.T., podvojný deník ap.).

Materiál je v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy – je příkladem rozvoje klíčových kompetencí studentů a zařazování průřezových témat do výuky. Materiál neuvádí způsoby hodnocení (sebehodnocení) studentů na základě předem daných kritérií hodnocení. Předem nastavená kritéria pro hodnocení procesů (skupinové práce, komunikace, diskuse, prezentace, řešení problému apod.) chybí – což přináší problém s hodnocením osvojených klíčových kompetencí žáků.

Formální náležitosti

- materiál je přehledný
- první a druhá kapitola mají podobnou strukturu, třetí kapitola se liší
- pracovní listy nejsou snadno reprodukovatelné
- pro posílení autentičnosti lekcí (projektů) chybí více ukázek vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, zápisů, fotografií apod.
- materiál má odpovídající grafické zpracování, jazyk a ilustrace
- publikace neuvádí přehled použitých zdrojů
- materiál u některých informativních textů uvádí odkazy na webové stránky
- metodický přístup – aplikace a přizpůsobení převzatých aktivit danému tématu – je zjevně autorský
- použité metody nejsou autorizovány
- tiráž je správně ošetřena na konci publikace
- materiály neuvádějí reklamy na dárcovství
- materiál obsahuje velmi málo ukázek produktů (vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, myšlenkových map apod.) z aplikací uvedených aktivit v praxi

Shrnutí

I přes formální nedostatky má publikace svůj význam zejména proto, že jde o komplexní přístup ke třem vybraným tématům, která jsou aktuální a učitelé si s nimi mnohdy neví rady.

Publikace sice nepředkládá uživateli jasný postup, jak žákům daná témata efektivně nabídnout, ale zkušenějšího uživatele může inspirovat k aplikaci uvedených zkušeností na své škole.

Z hlediska uživatele je publikace v celém rozsahu využitelná pro slovenské pedagogy, neboť lokální zdroje informací jsou vztaženy ke Slovensku a v části „konej/jednej“ jsou (vedle mezinárodních) uvedeny zejména slovenské zdroje/projekty. Pro českého pedagoga jsou využitelné informační zdroje, metodické postupy a tématicky zaměřené příběhy.

Salesiánská asociace Dona Boska se odkazuje na salesiánský styl výchovy a práce – styl, vytvořený Donem Boskem (1815–1888), inspirovaný vlídností a laskavostí Františka Saleského

(1567–1622). Asociace realizuje v současné době dva hlavní projekty: Adopce nablízko a rozvojový projekt Šampióni pro Afriku, přidej se do hry!

Projekt Adopce nablízko má motto „Pomocí blízkých pomáhejme daleko“. Vychází z myšlenky, že ne každý má možnost rozjet se za potřebnými dětmi a věnovat jim svůj čas. I tito lidé však mohou pomoci daleko od svého domova tím, že podpoří („adoptují si“) někoho blízkého – dobrovolníka, který se tak stane jejich prodlouženou rukou. Během dvou let projektu se členy Klubu přátel Adopce nablízko stalo již 140 lidí.

Druhý projekt – Šampióni pro Afriku – se snaží atraktivní formou vzdělávat mladé lidi a šířit informace o možnostech rozvojové spolupráce. Využívá mediálního ohlasu mistrovství světa ve fotbale 2010, které se jako první mistrovství konalo v Africe. Do projektu se zapojuje kromě České republiky i Německo, Rakousko, Španělsko, Polsko a Itálie. V rámci projektu byla také vytvořena publikace Šampióni pro Afriku.

<http://mladez.sdb.cz>

Šampióni pro Afriku

Anotace

Předložený metodický materiál se skládá ze dvou interaktivních počítačových her (Vítězové ulice a Dobrodružství v Kapském Městě) a dvou částí doprovodných výukových materiálů pro dvě věkové skupiny 13 – 18 let (1. část) a 8 – 12 let (2. část). Výukové materiály obsahují popisy aktivit, pracovní listy, informace včetně zdrojů ap. s cílem poznat Jihoafrickou republiku, život lidí v ní a s cílem nabídnout možnosti zapojení se do pomoci lidem v JAR. S pomocí této podpory může učitel ZŠ či SŠ vytvořit projekt a realizovat jej se svými žáky v délce, kterou si sám nastaví dle svých možností a potřeb. Celá metodická pomůcka vznikla v roce 2009, kdy se JAR připravovala na mistrovství světa ve fotbale (2010) a zájem o JAR narůstal. Výukové materiály jsou rozděleny do dvou částí podle věku cílové skupiny.

Materiál pro skupinu 13 – 18 let (dále jen 1. část) obsahuje 5 témat (JAR, Mladí v JAR, Rozvojové cíle tisíciletí, Fotbal v JAR, Projekt a vzdělávání). Každé téma se objevuje v počítačových hrách a materiály pro jednotlivá témata jsou stejně strukturované. Tato část obsahuje přehled rozvíjených kompetencí včetně konkretizace na téma JAR a uvedení, ve kterém tématu se daná kompetence rozvíjí/může rozvíjet. V této části se objevuje aplikace modelu třífázového učení.

Materiál pro skupinu 8 – 12 let (dále jen 2. část) obsahuje 14 témat (JAR, Země a lidé, Svazijsko, Rodinný život, Sangoma, Apartheid, Nelson Mandela, Život v chudinských čtvrtích, Nepřátelství vůči cizincům, Děti ulice, Naděje pro děti ulice, Fotbal v JAR, Učit se z fotbalu, Chudí a bohatí, Vzděláním překonávat chudobu). Jde o soubor pracovních listů, informací, popisů aktivit, křížovek, tajenek, kvízů, šifer apod. tématicky zaměřených na JAR. Tyto materiály mají návaznost na počítačovou hru „Vítězové ulice“.

Obě části pak obsahují instrukce a doporučení pro učitele, jak materiály používat, a odkazy na zdroje (zpravidla na webové stránky), které se průběžně objevují v rámci obou částí výukových materiálů. Chybí odkazy na autorství metodických postupů – zřejmě proto, že aplikace na téma JAR je již více či méně autorským počinem. Chybí celkový přehled použitých zdrojů.

Obsahová kritéria

Téma/termín fair trade se objevuje jen okrajově.

Do životního stylu lidí rozvojových zemí dává materiál nahlédnout v obou částech výukových materiálů včetně počítačových her. Jde o těžiště celého materiálu.

V obou částech na sebe jednotlivé aktivity v rámci tématu navazují, prolínají se s počítačovými hrami a téma tak rozvíjejí.

Obrázky ani texty nevyjadřují žádnou diskriminaci (z pozice rasistické atd.) a vyjádření a popisy lidí z rozvojových zemí nepoškozují jejich lidskou důstojnost.

Výukové materiály neobsahují shrnující přehled použitých zdrojů. Průběžně se objevují odkazy na zdrojové webové stránky i použitou literaturu. Zdroje popsaných aktivit nejsou uvedeny. Zdá se, že aplikace na JAR jsou již tak velkým zásahem do zaběhaných postupů, že je lze považovat více či méně za autorské. Obě části v závěru uvádějí složení autorského týmu.

Zaměření na cíl

Cílové skupiny jsou explicitně voleny a náročnost metodických postupů odpovídá věkovému zařazení.

Cíle v 1. části jsou nastaveny formou celkového přehledu kompetencí a jsou z velké části měřitelné. Cíle v 2. části jsou zpracovány pro jednotlivá témata a zpravidla jsou neměřitelné. Ambice být SMART mají pouze ty cíle, které jsou měřitelné/ověřitelné.

Vzhledem k množství cílů logicky chybí konkrétní popisy způsobů vyhodnocování procesů a hodnocení žáků na základě předem nastavených kritérií.

Didaktika / Metodika

Materiál využívá kombinace počítačových her (výchova zkušeností a prožitkem) a práce s výukovými materiály na dané téma a vychází ze zkušeností s cílovou skupinou. Uvedené aktivity jsou přiměřené pro cílové skupiny a dané téma. Jazyk materiálu odpovídá potřebám cílové skupiny (text je srozumitelný), materiál je vizuálně vhodný pro uživatele – učitele ZŠ a SŠ. Pracovní listy jsou lehce kopírovatelné. U žáků jsou podporovány samostatné úvahy a aplikace pro přenos dané problematiky do jiných souvislostí. Je doporučena práce ve skupinách.

Materiál klade důraz na formování kompetencí včetně osobních postojů žáků, ale zda k tomu opravdu dojde, ověřuje nedostatečně. Účinná reflexe u většiny aktivit chybí nebo se soustřeďuje na reflexi znalostí/osvojených informací. Přístup jednotlivých aktivit klade nárok na osvojené klíčové kompetence žáků (např. kompetence k vlastnímu úsudku studentů a schopnost argumentace) a má ambice je dál rozvíjet – to však není konkretizováno v popisu hodnocení žáků.

V 1. části se v rámci pracovních listů objevuje princip třífázového učení E-U-R, ale není dostatečně deklarován.

V 2. části materiál nabízí problematické metody aktivního učení (jako jsou křížovky, tajenky, kvízy, šifry apod.) tématicky zaměřené na JAR. Chybí bližší specifikace směrem k modelu třífázového učení E-U-R (evokace – uvědomění si významu – reflexe). Jde více o řešení zadaných úkolů a odpovědí na uzavřené otázky. To, jak jsou aktivity řazeny v rámci dílny za sebou, není aplikací modelu třífázového učení.

Materiál je v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy – je příkladem rozvoje klíčových kompetencí studentů a zařazování průřezových témat do výuky. Materiál neuvádí způsoby hodnocení (sebehodnocení) studentů na základě předem daných kritérií hodnocení. Předem nastavená kritéria

pro hodnocení procesů (skupinové práce, komunikace, diskuse, prezentace, řešení problému apod.) chybí – což přináší problém s hodnocením osvojených klíčových kompetencí žáků.

Problematickým bodem se jeví to, že práce žáků, kdy skupiny mají stejný úkol, může vést k nežádoucí soutěživosti.

Formální náležitosti

- materiál je přehledný
- metodická i informační část mají přehlednou strukturu
- pracovní listy jsou snadno reprodukovatelné
- pro posílení autentičnosti dílny (aktivit) chybí více ukázek vyplněných pracovních listů, výukových plakátů, zápisů, fotografií apod.
- materiál má odpovídající grafické zpracování, jazyk a ilustrace
- materiál průběžně uvádí použité zdroje, ale celkový přehled chybí
- materiály jsou aplikací a přizpůsobením více či méně převzatých aktivit (nedokončené věty ap.) na dané téma, ale jako celek jsou zjevně autorské
- použité aktivity nejsou autorizovány, v závěru je uvedeno složení autorského týmu
- tiráž je v závěru obou částí
- materiál neuvádí reklamu na dárcovství
- v částech, které navrhují, jak je možné se zapojit do řešení problémů JAR, materiál uvádí pouze aktivity a projekty Salesiánského institutu

Shrnutí

I přes formální nedostatky má materiál svůj význam zejména proto, že jde o komplexní přístup k tématu Jihoafrická republika, ve kterém se kombinuje výchova prožitkem a zkušeností (počítačové hry) a tématicky zaměřené vyučování (výukové materiály). Předkládá uživateli jasný postup, jak žákům daná témata nabídnout. Zkušenějšího uživatele může inspirovat k vytvoření projektu s jasnými cíli vyhodnocovanými na základě předem nastavených kritérií, ev. k aplikaci řetězce po sobě jdoucích modelů třífázového učení E-U-R. Navíc je materiál uceleným zdrojem informací o JAR včetně odkazů na aktuální webové stránky.